

פרק כ"א

פעולות בנק ישראל

1. סיכום מאזני הבנק, 1954 עד 1964

המאזן ליום 31 בדצמבר 1964, הפותח את העשור של הבנק, הינו המאזן השנתי ה-11 של בנק ישראל, שהחל בפעולותיו ב-1 בדצמבר 1954. יש עניין, איפוא, לעמוד על התפתחות הבנק בעשור שנותיו הראשון, כפי שהיא משתקפת במאזניו השנתיים.

סיכום המאזנים לסופי השנים, 1954 עד 1964, המובא בלוח כ"א¹, מצביע, בצד הנכסים, על ההתפתחויות הבאות: גידול מתמיד בנכסי מטבע החוץ והזהב של הבנק — מ-29 מיליון דולר ל-548 מיליון דולר — במקביל לצבירת מטבע החוץ על ידי המשק בתקופה זו (שינוי שער החליפין של הל"י ב-1962 הביא בעקבותיו להשפעה בולטת עוד יותר על היקף המאזן); מגמת ירידה בחוב הממשלה, עם השתחררותה ההדרגתית מההזדקקות למימון בצורת מקדמות מבנק ישראל — מגמה, שלגבי החוב השוטף של הממשלה, החלה ב-1958 ולגבי ניירות הערך הממשלתיים (למעט המקדמה לפירעון חובות במטבע חוץ) החלה ב-1960; וגידול ניכר בסעיף שטרות שנוכו, המשקף את הרחבת האשראי במסגרת הקרן למימון הייצוא, ואת התפתחות ההלוואות למדינות ולמוסדות זרים, שהן למעשה נכסים במטבע חוץ.

בצד ההתחייבויות בולטות המגמות הבאות: עלייה בפיקדונות המוסדות הבנקאיים, המורכבת מעלייה רבה בפיקדונותיהם במטבע חוץ, בעיקר פיקדונות פו"ק ותמ"מ של מקבלי פיצויים אישיים, וכן מעלייה ניכרת בפיקדונותיהם במטבע ישראלי; כמו כן בולט הגידול המתמיד בכמות שטרי הכסף והמעות במחזור, המשקף, יחד עם העלייה בפיקדונות במטבע ישראלי, את ההתרחבות המוניטארית המהירה שחלה במשק בעשור השנים האחרון. בפיקדונות הממשלה בבנק ישראל חל גידול ניכר בשנים האחרונות, אשר משקף עודף קופתי.

2. סיכום המאזן לסוף 1964

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל הגיעו בסוף שנת 1964 ל-2,575.0 מיליון ל"י, לעומת 2,487.5 מיליון ל"י בסוף 1963. עלייה של 87.5 מיליון ל"י או 3.5 אחוזים. שיעור גידול זה, הקטן ביותר במשך שנות קיומו של הבנק, נגרם בעיקר על ידי ההאטה הרבה בצבירת יתרות מטבע חוץ, שעלו השנה ב-90.7 מיליון ל"י ובעקבות הירידה בסכומי החשבונות המקבילים.

(א) נכסים

1. מטבע חוץ

סך נכסי הבנק, ברוטו, במטבע חוץ ובוזהב, לרבות ההלוואות למדינות ולמוסדות זרים והיתרה, ברוטו, בחשבונות הסילוקין, הגיע בסוף 1964 ל-1,701.3 מיליון ל"י, שהן 567.1 מיליון דולר, לעומת 1,610.6 מיליון ל"י בסוף 1963, שהן 536.9 מיליון דולר.

לו"ח כ"א-1
הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1954 עד 1964
(מיליוני ל"י)

(סוף התקופה)

1964	1963	* 1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956	1955	1954	
נ כ ס י ם											
1,645.8	1,546.1	1,258.8	503.0	383.6	223.0	169.6	94.5	100.1	90.9	53.5	מטבע חוץ וזהב **
22.4	19.5	17.6	4.9	4.5	5.6	14.0	12.1	7.7	9.0	—	חשבונות סילוקין
352.1	370.3	242.6	351.8	321.7	319.8	214.7	217.8	158.8	146.1	122.6	ניירות ערך ממשלתיים
52.7	31.3	54.1	51.7	76.3	54.0	130.3	143.6	176.9	51.0	20.9	התחייבויות שוטפות של הממשלה
159.5	131.5	107.6	67.0	57.0	33.6	27.6	51.8	35.1	15.7	3.6	שטרות שנוכו ***
1.0	0.6	0.6	0.4	0.4	0.3	4.2	2.4	2.6	4.5	1.2	חשבונות אחרים
2,233.5	2,099.3	1,681.3	978.8	843.5	636.3	560.4	522.2	481.2	317.2	201.8	סך הכל
341.5	388.2	335.5	220.2	242.0	159.9	111.4	63.5	2.6	43.4	—	חשבונות מקבילים ****
2,575.0	2,487.5	2,016.8	1,099.0	1,085.5	796.2	671.8	585.7	483.8	360.6	201.8	סך הכל כללי
ה ת ח י י ב ו י ו ת											
616.7	550.4	431.2	363.6	315.9	273.0	264.1	242.8	239.9	183.6	159.3	שטרי בנק ומעות במחזור
254.2	335.9	306.7	102.0	53.0	27.1	26.4	24.1	32.8	17.0	—	פיקדונות ממשלה
—	—	—	4.3	11.3	8.5	9.5	51.1	54.8	12.6	—	פיקדונות מוסדות אחרים
1,323.0	1,180.2	913.2	479.3	432.7	280.2	214.6	162.9	124.4	86.8	32.1	פיקדונות מוסדות בנקאיים *****
15.9	8.5	7.4	7.6	9.0	26.8	21.5	23.8	15.4	5.4	—	חשבונות סילוקין
20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	20.0	16.8	13.0	11.0	10.0	הון וקרנות
3.7	4.3	2.8	2.0	1.6	0.7	4.3	0.7	0.9	0.8	0.4	חשבונות אחרים
2,233.5	2,099.3	1,681.3	978.8	843.5	636.3	560.4	522.2	481.2	317.2	201.8	סך הכל
341.5	388.2	335.5	220.2	242.0	159.9	111.4	63.5	2.6	43.4	—	חשבונות מקבילים
2,575.0	2,487.5	2,016.8	1,199.0	1,085.5	796.2	671.8	585.7	483.8	360.6	201.8	סך הכל כללי

* עד 1961 הושכו החשבונות במטבע חוץ לפי שער של 1.80 ל"י לדולר. מ'דולר. ואילך — לפי שער של 3.00 ל"י לדולר.

** לרבות השתתפות במוסדות בינלאומיים.

*** לרבות הלוואות למדינות ולמוסדות זרים.

**** לרבות חשבונות עורפי מזון, אשראים דוקומנטריים, ערבויות וקרנות חליפין (עד 1961).

2. חשבונות הממשלה

חוב הממשלה לבנק ירד ב־18.3 מיליון ל"י — מ־423.1 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־404.8 מיליון ל"י בסוף 1964. הירידה נובעת כולה מירידה של 37.7 מיליון ל"י ביתרת המקדמה לממשלה לפירעון מוקדם של חובות במטבע חוץ, שקוזה בחלקה על ידי עלייה בסעיפים אחרים.

3. ניכיון שטרות

בניכיון המישנה של שטרות לציבור במטבע ישראלי חלה בשנת 1964 עלייה ניכרת של 30.5 מיליון ל"י — מ־37.9 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־68.4 מיליון ל"י בסוף 1964. העלייה כולה נובעת מניכיון מישנה של שטרות במסגרת הקרן למימון הייצוא. לעומת זאת חלה ירידה קלה של 0.6 מיליון ל"י (0.2 מיליון דולר) בניכיון המישנה של שטרות במטבע חוץ. בסך הכל גדל האשראי מבנק ישראל לציבור באמצעות ניכיון שטרות ב־29.9 מיליון ל"י.

(ב) התחייבויות

1. שטרי כסף ומעות במחזור

סכום שטרי הכסף והמעות במחזור עלה במשך שנת 1964 ב־12.0 אחוזים, מ־550.4 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־616.7 מיליון ל"י בסוף 1964. תוספת זו של 66.3 מיליון ל"י מהווה את עיקר ההתרחבות באמצעי התשלום במשך השנה, בסך 93 מיליון ל"י. בעוד שאמצעי התשלום גדלו ב־6.1 אחוזים, גדלו המזומנים בשיעור כפול, שגם הוא אינו אלא מחצית משיעור עלייתם ב־1963 — 27.6 אחוזים. העלייה הכוללת בשטרי הכסף והמעות כוללת תוספת של 3.4 מיליון ל"י, הנובעת מגידול ערך מטבעות הזיכרון במחזור. מטבעות הזיכרון הם אומנם הילך חוקי ולפיכך הם מהווים התחייבות של הבנק, אולם אין לראותם כאמצעי תשלום במובן מעשי.

2. פיקדונות הממשלה

סכום פיקדונות הממשלה ירד ב־1964 ב־81.7 מיליון ל"י והסתכם ב־254.2 מיליון ל"י, לעומת 335.9 מיליון ל"י בסוף 1963.

3. פיקדונות של מוסדות הבנקאיים וכספיים

בפיקדונות של המוסדות הבנקאיים במטבע ישראלי חלה ירידה קלה. לעומת זאת עלו פיקדונות המוסדות הבנקאיים במטבע חוץ ב־146.6 מיליון ל"י, מ־632.9 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־779.5 מיליון ל"י בסוף 1964. 127.5 מיליון ל"י מהתוספת היו בפיקדונות פז"ק, וכן הסתמנה לקראת סוף השנה מגמת עלייה בסכומי פיקדונות תמ"מ, שהסתכמה ב־1.8 מיליון ל"י, לאחר תקופה של ירידה.

3. הנכסים וההתחייבויות במטבע חוץ ובזהב

(א) מטבע חוץ וזהב

בסך הנכסים הנקיים של בנק ישראל במטבע חוץ ובזהב (לרבות היתרות, נטו, במסגרת הסכמי התשלומים וההלוואות למדינות ולמוסדות זרים), בניכוי פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח), חלה עלייה מ־1,544.3 מיליון ל"י (514.8 מיליון דולר) בסוף 1963 ל־1,619.7 מיליון ל"י (539.9 מיליון דולר) בסוף 1964 — עלייה של 25.1 מיליון דולר שהם 4.9 אחוזים. חלק הזהב בכלל היתרות היה יציב ב־1964 בהשוואה ל־1963 — כ־12 אחוזים.

הנכסים וההתחייבויות של בנק ישראל, 1963 ו-1964

העלייה או הירידה (-) מ-1963 ל-1964		אחוזים		מיליוני ל"י		
מיליוני ל"י	אחוזים	1964	1963	1964	1963	
נכסים						
5.9	92.6	74.2	74.5	1,657.4	1,564.8	מטבע חוץ וזהב *
—	10.0	0.5	0.1	10.8	0.8	השתתפות במוסדות בינלאומיים
8.8	19.5	10.8	10.6	241.1	** 221.6	ניירות ערך ממשלתיים
						מקדמות לממשלה במטבע חוץ
-25.4	-37.7	5.0	7.0	111.0	148.7	לפירעון מוקדם של חובות
68.4	21.4	2.3	1.5	52.7	31.3	התחייבויות שוטפות של הממשלה
34.9	29.9	5.2	4.1	115.6	85.7	שטרות שנוכו לציבור
-4.1	-1.9	2.0	2.2	43.9	45.8	הלוואות למדינות ולמוסדות זרים
66.7	0.4	0.0	0.0	1.0	0.6	חשבונות אחרים
6.4	134.2	100.0	100.0	2,233.5	2,099.3	סך הכל
-12.0	-46.7			341.5	388.2	חשבונות מקבילים ***
3.5	87.5			2,575.0	2,487.5	סך הכל כללי
התחייבויות						
12.0	66.3	27.6	26.2	616.7	550.4	שטרי כסף ומעות במחזור
-24.3	-81.7	11.4	16.0	254.2	335.9	פיקדונות הממשלה ****
						פיקדונות מוסדות בנקאיים
12.1	142.8	59.2	56.2	1,323.0	1,180.2	ומוסדות כספיים *****
87.1	7.4	0.7	0.4	15.9	8.5	חשבונות סילוקין
—	—	0.9	1.0	20.0	20.0	הון וקרנות
-14.0	-0.6	0.2	0.2	3.7	4.3	חשבונות אחרים
6.4	134.2	100.0	100.0	2,233.5	2,099.3	סך הכל
-12.0	-46.7			341.5	388.2	חשבונות מקבילים ***
3.5	87.5			2,575.0	2,487.5	סך הכל כללי

* לרבות חשבונות סילוקין, ברוטו, בקשר להסכמי תשלומים.
 ** לאחר מכירת שטרי מיקדמת קליטה וביטחון לבנקים בסך 21.5 מיליון ל"י.
 *** לרבות חשבונות ערופי מזון, אשראים דוקומנטריים וערבויות.
 **** כולל סכום קטן של פיקדונות מוסדות בינלאומיים.
 ***** לרבות פיקדונות תושבי חוץ.

נכסי בנק ישראל במטבע חוץ ובזהב, 1960 עד 1964

(מיליוני דולרים)

(סוף התקופה)

מטבע חוץ	זהב	הלוואות לחוץ לארץ	יתרות, נטו בחשבונות סילוקין	סך כל הנכסים, ברוטו	פחות מיקדונות תושבי חוץ *	סך כל הנכסים, נטו
1960	206.9	6.3	2.8	-2.5	5.3	208.2
1961	263.2	16.2	5.9	-1.5	18.6	265.2
1962	372.0	47.2	11.9	3.4	18.8	415.7
1963	449.0	66.1	15.3	3.7	19.3	514.8
1964	476.8	68.2	14.6	2.2	21.9	539.9
1964 ינואר	457.5	67.1	15.2	5.4	21.5	523.7
פברואר	460.8	68.1	15.3	4.8	22.5	526.5
מארס	507.5	68.1	15.0	5.5	20.0	576.1
אפריל	524.1	68.1	15.2	5.9	22.2	591.2
מאי	525.9	68.1	15.1	7.5	20.4	596.2
יוני	507.4	68.2	15.2	6.5	20.6	576.7
יולי	504.4	68.2	14.9	7.3	24.4	570.4
אוגוסט	484.1	68.2	15.3	7.3	22.9	552.0
ספטמבר	482.5	68.2	15.1	4.3	22.2	547.9
אוקטובר	493.7	68.1	15.0	2.7	20.8	558.7
נובמבר	485.6	68.1	14.9	2.2	22.2	548.6
דצמבר	476.8	68.2	14.6	2.2	21.9	539.9

* המוסקרים על ידי המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל, בהתאם להוראות המחייבות אותם להפקיד 15 אחוזים מסך הפיקדונות של תושבי חוץ.

יתרות מטבע החוץ, להוציא הלוואות למוסדות זרים ויתרות בחשבונות סילוקין, הוחזקו בצורת שטרי אוצר ושטרות בנקאיים זרים, איגרות חוב של מדינות אחרות ושל מוסדות בינלאומיים, או כפיקדונות לזמנים קצובים ופיקדונות עובר ושב נושאי ריבית בבנקים בחוץ לארץ. חלק מהיתרות, הדרושות לניהול עסקיו השוטפים של הבנק, הוחזק בחשבונות עובר ושב שאינם נושאים ריבית. ההכנסה מריבית על יתרות מטבע חוץ אלה, שהן הרוב המכריע של נכסי בנק ישראל במטבע חוץ, גדלה מ-52 מיליון ל"י (17 מיליון דולר) ב-1963 ל-61 מיליון ל"י (20 מיליון דולר) ב-1964. עלייה זו נובעת בחלקה מגידול נכסי מטבע החוץ ומהגידול בחלקם המושקע בצורה מכניסה, וכן מעליית שערי הריבית בחוץ לארץ. התשואה השנתית הממוצעת על נכסי החוץ של בנק ישראל, למעט זהב, עלתה מ-3.8 אחוזים ב-1963 ל-4.3 אחוזים ב-1964¹.

¹ התשואה השנתית הממוצעת על כלל הנכסים, במטבע חוץ ובזהב, עלתה מ-3.5 אחוזים ב-1963 ל-3.7 אחוזים ב-1964.

(ב) חשבונות סילוקין בקשר להסכמי תשלומים

בסוף שנת 1964 ניהל בנק ישראל חשבונות סילוקין עם 11 מדינות שעמן מקיימת ישראל הסכמי סחר ותשלומים, וכן חשבון סילוקין מיוחד עם ברית המועצות, שאינו נובע מהסכם סחר ותשלומים, אלא מתמורת המכירה של בניינים וקרקעות, שהיו בבעלות ממשלת ברית המועצות, לממשלת ישראל, תמורה שיש להשתמש בה לשם קניית סחורות בארץ.

סכום היתרות לזכות ישראל בחשבונות הסילוקין הגיע בסוף 1964 ל-22.4 מיליון ל"י (7.5 מיליון דולר); הסכום לחובתה הגיע ל-15.9 מיליון ל"י (5.3 מיליון דולר). היתרה הנקייה לזכות ישראל הסתכמה, איפוא, ב-6.5 מיליון ל"י (2.2 מיליון דולר), לעומת 11 מיליון ל"י (3.7 מיליון דולר) בסוף 1963.

לוח כ"א-4

היתרות, נטו, בחשבונות הסילוקין, 1963 ו-1964 *

(אלפי דולרים)

הארץ	1963 **	1964 **	העלייה או הירידה (-) מסוף 1963 לסוף 1964
בולגריה	153	540	387
בראזיל	777	1,289	512
גאנה	748	2,339	1,591
הונגריה	791	985	194
יוון	-1,310	-1,478	-168
יוגוסלביה	322	840	518
פורטוגל	-1,024	-963	61
פולין	347	-963	-1,130
רומניה	-450	1,154	1,604
צ'כוסלובקיה	465	465	—
תורכיה	3,705	367	-3,338
סכומים במעבר, נטו, וחשבונות אחרים ***	-866	-2,407	-1,541
סך הכל	3,658	2,168	-1,490
סך הכל באלפי ל"י	10,974	6,504	4,470

* סימן חיובי פירושו יתרה לזכות ישראל. סימן שלילי — יתרה לחובת ישראל.

** סוף התקופה.

*** חשבון מיוחד עם ממשלת ברית המועצות, שאינו קשור בהסכם תשלומים.

(ג) פיקדונות מטבע חוץ

פיקדונות מטבע החוץ של המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל הסתכמו בסוף 1964 ב-779.5 מיליון ל"י (259.8 מיליון דולר), לעומת 632.9 מיליון ל"י (211 מיליון דולר) בסוף 1963 — עלייה של 23.2 אחוזים, לעומת עלייה של 15.7 אחוזים ב-1963.

פיקדונות אלה מחולקים לכמה סוגים:

1. פיקדונות לזמן קצוב של תושבי ישראל (פז"ק) — פיקדונות הנקובים במטבע חוץ, שהופקדו בעיקר על-ידי מקבלי הפיצויים האישיים מגרמניה, במוסדות הבנקאיים. המוסדות הבנקאיים חייבים להפקיד את מלוא סכום הפיקדונות הללו בבנק ישראל. במועד הקצוב יהיו הפיקדונות ניתנים לפידיון במטבע ישראלי לפי שער החליפין שיהיה אז בתוקף. בסוף 1964 הסתכמו פיקדונות אלה ב־476.9 מיליון ל"י, לעומת 349.4 מיליון ל"י בסוף 1963. הגידול ב־1964 היה של 42.5 מיליון דולר, לעומת גידול של 33.1 מיליון דולר ב־1963.

2. פיקדונות תושבים מעבירי מטבע (תמ"מ) — פיקדונות שהופקדו על ידי מקבלי פיצויים אישיים במטבע חוץ במוסדות הבנקאיים, והניתנים למשיכה במטבע חוץ למטרות המוגדרות בתקנות. התקנות מתירות שימוש בפיקדונות אלה למימון נסיעות לחוץ לארץ, לרכישת ניירות ערך זרים ולהוצאות משפטיות הקשורות בתביעות לקבלת פיצויים. גם פיקדונות אלה חייבים להיות מופקדים במלואם בבנק ישראל. בסוף 1964 הגיע סכומם ל־214.9 מיליון ל"י, לעומת 213.1 מיליון ל"י בסוף 1963, דהיינו עלייה של 1.8 מיליון ל"י (0.6 מיליון דולר). יציבות סכומי פיקדונות התמ"מ לעומת העלייה בסכומי פיקדונות הפז"ק נובעת בעיקר מצימצום הכדאיות היחסית שבהם: הריבית המשולמת עליהם נמוכה מזו המשולמת על פיקדונות פז"ק, והיתרון שהיה כרוך בהתרת השימוש בהם למטרות שונות, כגון מימון נסיעות לחוץ לארץ צומצם, עם הרחבת הליברליזציה במימון הוצאות אלה לגבי כלל האוכלוסיה. לקראת סוף 1964 החלה להסתמן מגמת עלייה בפיקדונות התמ"מ.

3. פיקדונות ניירות ערך תמורת דיווידנדה (נת"ד) — פיקדונות מוגבלים במטבע חוץ שהופקדו במוסדות הבנקאיים על ידי תושבי ישראל, הנובעים ממכירת ניירות ערך זרים או מקבלת דיווידנדה עליהם. השימוש בפיקדונות אלה מותר לקניית ניירות ערך זרים בלבד.

החל ב־17 בנובמבר 1964 חויבו המוסדות הבנקאיים להפקידם במלואם בבנק ישראל. סכום פיקדונות אלה בסוף 1964 הגיע ל־9.2 מיליון ל"י (3.1 מיליון דולר).

4. פיקדונות תושבי חוץ (פת"ח) — פיקדונות של תושבי חוץ (לרבות משקיעים, עולים, מומחים זרים המועסקים בישראל וכדומה) במוסדות בנקאיים בישראל, שהופקדו על ידי המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל.

החל ב־31 במארס 1963 חויבו הבנקים להחזיק בבנק ישראל יתרה מינימלית בשיעור של 15 אחוזים מיתרת פיקדונות מטבע החוץ של תושבי חוץ.

סכומם הכולל של פיקדונות תושבי חוץ במוסדות בנקאיים בישראל הגיע בסוף 1964 ל־378.7 מיליון ל"י, לעומת 322.0 מיליון ל"י בסוף 1963, מהן הוחזקו בבנק ישראל 17.4 אחוזים, לעומת 17.5 אחוזים בסוף 1963.

5. חשבוניות אחרים כוללים את פיקדונות מטבע החוץ של המוסדות הבנקאיים (פמ"ז), את הפיקדונות הכבולים (פכ"ב) ואת חשבוניות "הפקדת אשראי יבוא" (הא"י). באלה האחרונים מחזיקים הבנקים המסחריים בבנק ישראל פיקדונות יבואנים הקשורים בקבלת רישיונות יבוא בתנאי "מימון במזומנים". כל החשבוניות הללו הסתכמו בסוף 1964 ב־12.7 מיליון ל"י, לעומת 12.5 מיליון ל"י בסוף 1963.

4. פעולות בנק ישראל כבנקאי וכסוכן פיסקאלי של הממשלה

החוב, נטו, של הממשלה לבנק ישראל, לאחר ניכוי חשבוניות הזכות שלה, עלה ב־63.4 מיליון ל"י, עלייה זו נובעת מירידת פיקדונות הממשלה במטבע חוץ בסך 111.3 מיליון ל"י. יתרת חוב הממשלה, נטו, לבנק בסוף 1964 היתה 150.7 מיליון ל"י.

(א) חשבונות חובה וזכות

במיקדמות הרגילות לממשלה חלה עלייה של 21.4 מיליון ל"י — מ־31.3 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־52.7 מיליון ל"י בסוף 1964. חוב הממשלה לזמן ארוך ירד באותה תקופה ב־39.7 מיליון ל"י, כתוצאה מירידת יתרת המקדמה לפירעון מוקדם של חובות במטבע חוץ. הירידה בהתחייבויות הממשלה מגיעה, איפוא, ל־18.3 מיליון ל"י. בחשבונות הזכות של הממשלה בבנק ישראל — פיקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ — חלה ירידה של 81.7 מיליון ל"י.

לוח כ"א 5

חשבונות הממשלה בבנק ישראל, 1963 ו־1964

(מיליוני ל"י)

(סוף התקופה)

1964	1963	
חובה		
52.7	31.3	מיקדמות רגילות, במטבע ישראלי
52.7	31.3	סך כל ההתחייבויות השוטפות
		מיקדמות מיוחדות וניירות ערך ממשלתיים
69.4	69.4	שטרי אוצר
77.2	77.2	שטרי מקרקעין
2.1	4.1	שטרי התחייבות
92.4	*92.4	מיקדמת קליטה וביטחון
111.0	148.7	מיקדמת פירעון חובות, במטבע חוץ
352.1	381.8	סך כל החוב לזמן ארוך
404.8	423.1	סך כל החובה
זכות		
104.0	72.7	פיקדונות במטבע ישראלי
38.4	40.2	פיקדונות חיסכון חובה
111.7	223.0	פיקדונות במטבע חוץ
254.1	335.9	סך כל הזכות
-150.7	-87.2	היתרה
150.3	216.1	חשבונות מקבילים (עודפי מזון)

* כולל 21.5 מיליון ל"י, שנמכרו למסדות בנקאיים, אולם לא חדלו עקב זאת מלהוות חוב הממשלה לבנק ישראל. סכום זה נקנה ע"י בנק ישראל ברכישה חוזרת ב־1964.

(ב) חשבונות מקבילים

החשבונות המקבילים, הקשורים בעודפי המזון שהועמדו לרשות ממשלת ישראל על ידי ממשלת ארצות הברית, ירדו מ־216.1 מיליון ל"י בסוף 1963 ל־150.3 מיליון ל"י בסוף 1964.

בחשבונות אלה מוחזקים פיקדונותיה של ממשלת ארצות הברית בבנק ישראל, הנובעים ממכירת עודפי המזון.

(ג) הייבוא הממשלתי

האשראים הדוקומנטריים, שנפתחו לצורך מימון הייבוא של משרדי הממשלה, הסתכמו במשך שנת 1964 ב-163.9 מיליון ל"י, לעומת 204.3 מיליון ל"י במשך שנת 1963 (54.6 לעומת 68.1 מיליון דולר). סכום הדוקומנטים, שנתקבלו בבנק ישראל מבנקים וספקים בחוץ לארץ לגבייה במשרדי הממשלה השונים, עלה מ-17.1 מיליון ל"י במשך 1963 ל-39.4 מיליון ל"י במשך 1964 (מ-5.7 ל-13.1 מיליון דולר).

ערכו הכספי של הייבוא הממשלתי, שנעשה על ידי אשראים וגביות באמצעות בנק ישראל, ירד ב-1964 ב-8 אחוזים בערך.

5. פעולות בנק ישראל כבנקאי של המוסדות הבנקאיים

(א) החזקת פיקדונות של המוסדות הבנקאיים והמוסדות הכספיים

פיקדונות המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל עלו מ-1,180.2 מיליון ל"י בסוף 1963 ל-1,323.0 מיליון ל"י בסוף 1964. מכלל זה היו פיקדונות מטבע חוץ 632.9 מיליון ל"י (211.0 מיליון דולר) בסוף 1963 ו-779.5 מיליון ל"י (259.8 מיליון דולר) בסוף 1964. חלק מהפיקדונות במטבע ישראלי הם פיקדונות שהמוסדות הבנקאיים והכספיים חייבים להחזיקם בבנק ישראל על פי החוק, בשיעור של 15 אחוזים מסכום פיקדונות עובר ושב והפיקדונות לזמנים קצובים, במטבע ישראלי, שברשותם. סכומי פיקדונות החובה הללו הגיעו בסוף 1964 ל-175.0 מיליון ל"י לעומת 171.6 מיליון ל"י בסוף 1963, במקביל ליציבות בסכומי פיקדונות הציבור בבנקים.

מלבד פיקדונות החובה, מחזיקים המוסדות הבנקאיים בבנק ישראל פיקדונות נוספים בלירות ישראליות כתוצאה מהוראות הנזילות, הן בחשבון עובר ושב והן לזמנים קצובים. הראשונים ירדו ב-1964 מ-100.4 ל-87.0 מיליון ל"י, והאחרונים עלו מ-275.2 ל-281.5 מיליון ל"י.

מרבית פיקדונות מטבע החוץ הם פיקדונות שהבנקים חייבים להחזיקם בבנק ישראל. כל פיקדונות הפז"ק והתמ"מ הם, כאמור, פיקדונות חובה, וכן חייבים הבנקים להחזיק בבנק ישראל 15 אחוזים לפחות מסכום פיקדונות תושבי חוץ שברשותם.

סכום הפיקדונות של המוסדות הכספיים, שחויבו להחזיק יתרות מינימליות בבנק ישראל בהתאם ל"צו בנק ישראל (מוסדות כספיים) תשכ"ב—1962", הגיע בסוף 1964 ל-1.5 מיליון ל"י, לעומת 2.4 מיליון ל"י בסוף 1963.

במשך 1964 לא חל כל שינוי במערכת שערי הריבית שמשלם בנק ישראל על פיקדונות המוסדות הבנקאיים והמוסדות הכספיים, הן במטבע ישראלי והן במטבע חוץ.¹

(ב) ניכיון מישנה

יתרות ניכיון המישנה בבנק ישראל בלירות ישראליות עלו מ-37.9 מיליון ל"י בסוף 1963 ל-68.4 מיליון ל"י בסוף 1964. הגידול היה כולו במסגרת הקרן למימון האשראי ליצוא. האשראי מקרן זו ניתן ליצואנים בריבית של 6 אחוזים. שיעור נמוך זה התאפשר על ידי כך שחלקם של הממשלה ובנק ישראל בקרן ניתן בריבית של 2 אחוזים בלבד.

¹ לגבי פירוט שערי הריבית על סוגי הפיקדונות השונים במטבע ישראלי, ראה בנק ישראל, דין וחשבון 1962, עמ' 394; לגבי שערי הריבית במטבע חוץ ראה בנק ישראל, דין וחשבון 1963, עמ' 381.

ניכיון המישנה לפי הענק, 1963 ו-1964

(אלפי ל"י)

1964		1963		
מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
378	860	—	350	חקלאות
25,316	67,576	21,740	37,650	תעשייה
16,897	—	17,877	—	מסחר *
4,305	—	15,298	—	שירותים ציבוריים
15,844	—	7,770	—	מוסדות לאומיים
62,740	68,436	62,685	37,910	סך הכל
131,176		100,595		סך הכל במטבע מקומי ובמטבע חוץ
15,610		14,940		פחות : שטרות שנמכרו לבנקים
115,566		85,655		

* מסחר בינלאומי ועבודות קבלניות בחוץ לארץ.

בהיקף ניכיון המישנה במטבע חוץ, להוציא את השטרות שנמכרו לבנקים, לא חל ב-1964 כמעט כל שינוי, וסכומו הגיע בסוף השנה ל-62.7 מיליון ל"י — 55 אלף ל"י יותר מאשר בסוף 1963. יחד עם זאת חלו שינויים ניכרים בייעוד ניכיון המישנה במטבע חוץ, בעיקר הגדלת הסכומים שנוכו עבור התעשייה והמוסדות הלאומיים וצימצום הסכומים שנוכו עבור ענפי המסחר והשירותים הציבוריים (ראה לוח כ"א-6).

(ג) מכירת שטרות למוסדות הבנקאיים

ב-1964 המשיך בנק ישראל למכור לבנקים המסחריים שטרות שנוכו על ידו. שער הריבית על השטרות היה במשך 1964 8 אחוזים. השטרות נמכרים לחודשיים או שלושה חודשים, במסגרת הבלתי-מנוצלת של יתרת השיחוררים מנזילות (22 אחוזים).

מכירת השטרות לבנקים הסתכמה בסוף 1964 ב-15.6 מיליון ל"י, לעומת 36.5 מיליון ל"י ב-1963 (כולל 21.5 מיליון ל"י בשטרי מיקדמת קליטה וביטחון שנמכרו בשנת 1963 בלבד).

פעולות מכירת שטרות שנוכו על ידי בנק ישראל לבנקים המסחריים, במסגרת היתרה הבלתי מנוצלת של שיחוררים מנזילות, הופסקו בפברואר 1965.

6. המטבע במחזור

(א) המזומנים במחזור

הממוצע החדשי של סכום המטבע במחזור בימי ד' של השבוע עלה מ-578.4 מיליון ל"י בדצמבר 1963 ל-645.8 מיליון ל"י בדצמבר 1964 — עלייה של 11.7 אחוזים, לעומת עלייה של 27.9 אחוזים בשנת 1963. העלייה היתה מתמדת במשך כל חודשי השנה, אולם עיקרה חל בחודשים פברואר, מארס ואפריל 1964, בהם חל יותר ממחצית הגידול השנתי כולו (ראה לוח כ"א-7).

(ב) המטבע במחזור לפי ערכים וסדרות

בשנת 1964 נמשכה העלייה בערך הכולל של שטרי הכסף בני 50 ל"י, וחלקם עלה מ-59.4 אחוזים מערך השטרות ל-65.9 אחוזים. שטרי הכסף בני 10 ל"י ירדו מ-34.9 ל-29.0 אחוזים, בני 5 ל"י מ-3.4 ל-3.0 אחוזים ובני 1 ל"י מ-0.4 ל-0.1 אחוזים. לעומת זאת עלו שטרי הכסף בני ל"י אחת מ-1.9 ל-2.0 אחוזים. על השינויים בחלק שטרי הכסף בני 1 ל"י השפיעה החלפתם ההדרגתית במעות מתכת בנות אותו ערך.

בשנת 1964 חלו שינויים ניכרים בהרכב המעות במחזור. העלייה של 3.4 מיליון ל"י בערך הכולל של מעות במחזור נובעת ברובה מהנפקת מעות בנות 1 ל"י ומהנפקת מטבעות זיכרון בסכום של 1.9 ל"י.

תהליך החלפת המעות הישנות, הנקובות בפרוטות, בחדשות, הנקובות באגורות, שהחל עוד בשנת 1960 נמשך ב-1964. בסוף 1964 היוו המעות החדשות (לרבות בנות חצי ל"י ולירה אחת) 71.2 אחוזים מערך המעות במחזור לעומת 69.5 אחוזים בסוף 1963.

בסוף 1964 היה הרכב המעות במחזור כדלקמן:

באחוזים	
12.0	מעות ישנות (נקובות בפרוטות)
41.3	מעות חדשות (נקובות באגורות)
29.9	מטבעות בני ל"י וחצי ל"י
16.8	מטבעות זיכרון
100.0	סך הכל

(ג) מטבע פגום

ערך המטבע שהושמד על ידי "היחידה לביעור שטרי הכסף והמעות שאינם ראויים לשימוש" הסתכם ב-1964 ב-178.8 מיליון ל"י בשטרי כסף וב-129 ל"י בקירוב במעות נייר. במסגרת פעולות ההשמדה הושמד גם מטבע פגום או מסדרות קודמות שנספג מן המחזור לפני שנת 1964.¹

¹ במשך שנת 1964 הוגשו לבנק ישראל 423 בקשות להחלפת מטבע פגום בסכום כולל של 10,800 ל"י. מאלה אושרו 334 בקשות בסכום כולל של 9,532 ל"י.

(ד) החלפת שטרות מהוצאת בנק לאומי לישראל

בעקבות ה"חוק להחלפת שטרי בנק, תשכ"א—1961", שנתקבל בכנסת בפברואר 1961 ואשר ביטל מיום התקבלו את השטרות מהוצאת בנק לאומי לישראל בע"מ כהילך חוקי, הוחלפו בקופות בנק ישראל במשך שנת 1964 שטרות כאלה בסכום של 171 אלף ל"י. יתרת השטרות מסוג זה במחזור ירדה ל-0.7 מיליון ל"י בסוף 1964 — כ-0.11 אחוזים מסכום המטבע במחזור.

לוח כ"א-7

המזומנים במחזור, 1964

(אלפי ל"י)

(ממוצע של ימי ד' בשבוע במשך חודש)

מזומנים במחזור	החודש
578,368	1963 דצמבר
575,647	1964 ינואר
589,014	פברואר
611,444	מארס
619,558	אפריל
623,244	מאי
628,492	יוני
630,654	יולי
640,431	אוגוסט
653,361	ספטמבר
648,285	אוקטובר
648,999	נובמבר
645,829	דצמבר

(ה) סוכנויות לאספקת מזומנים

לבנק ישראל סוכנויות בבאר שבע, חדרה, טבריה, נתניה, פתח תקוה ורחובות. סוכנויות אלה מספקות מזומנים למוסדות הבנקאיים שבערי השדה וסופגות את המזומנים העודפים שבקופותיהם.

מלבד סוכנויות בערי השדה קיימות סוכנויות במשרדי שלושת הבנקים הגדולים בתל-אביב ובסניפיהם הראשיים בחיפה. סוכנויות אלה מבטיחות יתר חיסכון בהעברת כספים מבנק ישראל ואליו ושיפורים נוספים בעבודה הטכנית הקשורה במחזור שטרי הכסף.

שטרי כסף ומעות במחזור, לפי הערך, 1963 ו-1964

1964		1963		הערך
אחוזים	אלפי ל"י	אחוזים	אלפי ל"י	
שטרי כסף				
0.1	861	0.4	1,921	½ ל"י
2.0	11,721	1.9	10,176	1 ל"י
3.0	18,087	3.4	18,182	5 ל"י
29.0	173,829	34.9	187,383	10 ל"י
65.9	395,220	59.4	319,109	50 ל"י
100.0	599,718	100.0	536,771	סך כל השטרות
מעות				
—	5	0.1	5	1 פרוטה
0.3	48	0.4	48	5 פרוטות
2.0	333	2.7	374	10 פרוטות
1.0	167	1.2	169	25 פרוטות
3.1	519	4.3	588	50 פרוטות
2.0	343	2.8	382	100 פרוטות
3.5	*591	4.3	*588	250 פרוטות
0.1	22	0.2	22	500 פרוטות (כסף)
4.5	768	4.1	555	1 אגורה
8.7	1,478	10.0	1,365	5 אגורות
20.0	3,391	22.3	3,031	10 אגורות
8.1	1,391	10.3	1,404	25 אגורות
21.9	3,719	10.2	1,391	½ ל"י
8.0	1,365	12.6	1,713	1 ל"י
מטבעות זיכרון				
0.2	27	0.2	27	½ ל"י
1.6	272	1.9	258	1 ל"י
6.8	1,159	6.6	897	5 ל"י
1.2	201	1.5	201	20 ל"י (זהב)
3.5	599	1.4	196	50 ל"י (זהב)
3.5	594	2.9	393	100 ל"י (זהב)
100.0	16,982	100.0	13,607	סך כל המעות
—	616,700	—	550,378	סך כל המטבע במחזור

* לרבות מעות נייר ומעות כסף.

7. הנפקת מטבע

(א) הנפקת מטבעות זיכרון

במשך שנת 1964 הונפקו על ידי בנק ישראל שני מטבעות זיכרון:

1. מטבע זיכרון עשוי כסף, בערך נקוב של חמש ל"י, שהוצא לציון יום העצמאות הששה-עשר ואשר נושאו הוא מוזיאון ישראל שיפתח השנה. משקל המטבע 25 גרם; קוטרו 34 מילימטר ותכולת הכסף שלו — 90 אחוזים.
2. מטבע זיכרון עשוי זהב, בערך נקוב של 50 ל"י, לציון מלאת עשור השנים הראשון לבנק ישראל, בנובמבר 1964. משקל המטבע 13.34 גרם; קוטרו 27 מילימטר, ותכולת הזהב שלו — 91.6 אחוזים.

(ב) ספיגת סידרת הפרוטות

ספיגת המטבעות הנקובות בפרוטות הסתיימה כמעט בשנת 1964. במחזור נמצאה עוד כמות קטנה ביותר של מטבעות אלה, המורכבת ברובה מהמטבעות בנות 10 פרוטות. חלק ניכר מכמות זו נמצא בידי אספנים ואינו מצוי בשוק ממש.

(ג) ספיגת שטרי כסף בני חצי ל"י

ספיגת שטרי הכסף בני חצי ל"י והחלפתם במעות בעלות ערך זה הולכת ונמשכת, וכמות המעות הגיעה לכדי 80 אחוזים מכלל המחזור בערך זה.

(ד) הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון

בכל פעולות ההנפקה שלו נעזר בנק ישראל בוועדה ציבורית לתיכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון, הפועלת ליד הבנק והעוסקת בבחירת נושאי המטבעות והשטרות ובהתוויית הקו האמנותי שלהם. הוועדה משמשת גם כחבר השופטים בכל המכרזים לציורי השטרות והמטבעות. בראש הוועדה עמד תחילה מר א. ז. הופיין המנות, ואחריו, במשך שנות כהונתו כיושב ראש הוועדה והמועצה המייעצת של בנק ישראל, ד"ר י. א. נבנצאל. עתה עומד בראש הוועדה שופט בית המשפט העליון ד"ר א. ויתקון. יתר חברי הוועדה, שמונו על ידי נגיד בנק ישראל, הם: מר א. אילון, מר א. ארדון, ד"ר א. בירן, מר ש. גולן, מר ר. דיין, ד"ר ר. הכט, מר ק. כץ, ד"ר א. להמן, מר ט. לוריא, מר א. קינדלר וד"ר מ. שפיצר.

8. מינהל מילווות חמדינה

בסוף שנת 1964 נמצאו בניהולו של בנק ישראל 77 מילווות פנים, מהם שניים הנקובים במטבע חוץ. כן ריכז בנק ישראל את הפעולות שבוצעו בישראל בקשר לפידיון ולהמרה של שני מילווות חוץ (ארבע סדרות) של ממשלת ישראל.

(א) מילווות פנים

היתרה הכוללת של מילווות הפנים במטבע ישראלי היתה בסוף 1964 743 מיליון ל"י. יתרת מילווות הפנים שערכם נקוב בדולרים היתה בסוף השנה 30.8 מיליון ל"י. תשלומי הריבית והפרסים של מילווות הפנים הסתכמו ב-37.4 מיליון ל"י, ופידיון הקרן של מילווות אלה — ב-296.5 מיליון ל"י. בשנת 1964 נוספו למילווות הנמצאים בניהול הבנק סדרות חדשות של מילווות קיימים, מילווות חדשים, וכן הנפקות חדשות של מילווות ציבוריים כדלקמן:

1. תשע סדרות נוספות של "מילוה פיתוח תש"ך — 1960", ט"ז עד כ"ד, בערך נקוב של 44 מיליון ל"י. סדרות י"ז וכ"א נושאות ריבית של 5½ אחוזים והן הקרן והן הריבית צמודות למדד המחירים לצרכן. לגבי הסדרות ט"ו, י"ח, י"ט, כ', כ"ב, כ"ג וכ"ד ניתנת בעת הצגת התעודות לפידיון הבחירה בין תשלום הכולל הצמדה ונושא ריבית של 26.66 ל"י לכל 100 ל"י של הקרן לבין תשלום ללא חישוב הצמדה הנושא ריבית של 66.6 ל"י לכל 100 ל"י של הקרן. סכום ההרשאה של "מילוה פיתוח תש"ך — 1960" לכל סוגיו, הוגדל על ידי הכנסת מ-125 ל-225 מיליון ל"י.

2. סכום ההרשאה של "מילוה קצר-מועד תש"ך — 1960" הוגדל על ידי הכנסת מ-250 מיליון ל"י ל-400 מיליון ל"י, והוא מוצא בסדרות שתקופות הפירעון שלהן לאחר 182, 364 ו-546 יום. במשך 1964 הוצאו במסגרת המילוה קצר המועד 161 סדרות רגילות בסך 318 מיליון ל"י, ומהן נמכרו איגרות בסכום של 304.8 מיליון ל"י. הסדרות החדשות מוצאות בסכומים שונים, וגודלן נע בין 0.5 ל-7 מיליון ל"י. כן הוצאו בשנה זו 2 סדרות מיוחדות לבנקים בסך 9.6 מיליון ל"י, ומהן נמכרו איגרות בסך 9.2 מיליון ל"י. במשך השנה נפדו 123 סדרות בסך 253.8 מיליון ל"י. הגידול, נטו, ביתרת המילוה קצר המועד במשך השנה הגיע ל-60.2 מיליון ל"י.

3. שני מילוות חדשים של "טפחות, בנק משכנתאות לישראל בע"מ", בסכום כולל של 17.5 מיליון ל"י. איגרות החוב האלה נושאות ריבית של 5½ אחוזים, הקרן והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן.

4. שני מילוות חדשים של "חברת החשמל לישראל בע"מ", בסכום כולל של 20 מיליון ל"י. איגרות החוב במילוות אלה נושאות ריבית של 5½ אחוזים; הקרן והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן. המילוות הופצו על-ידי בנק ישראל, אולם ניהולם נתון בידי חברת החשמל עצמה.

5. מילוות חברת החשמל, שמטרתם לספק לחברות הביטוח כיסוי לפוליסות שהוצאו על ידן בצמידות לדולר או למדד המחירים לצרכן. מאז 1961 הפקידו 16 חברות ביטוח מדי חודש סכומים שונים על חשבון רכישת איגרות החוב של מילוה זה; בהתאם להודעת החברה בעת הפקדת הכספים, נקבע סוג ההצמדה של איגרות-החוב — הצמדה לדולר או למדד — לפי תנאי ההסכם בין האוצר והחברה המייצגת את חברות הביטוח.

ב-1964 הונפקו וגמסרו לחברות הביטוח איגרות החוב הצמודות למדד המחירים לצרכן. הנפקת איגרות החוב הצמודות לדולר וקביעת שער הריבית הסופי תלויים בקביעת הסדרי ההנפקה, אך טרם הושג הסדר סופי בעניין וממילא לא הונפקו עדיין איגרות חוב צמודות לדולר. האיגרות הצמודות למדד מונפקות ב-8 סדרות, לתקופות של 5 עד 40 שנה, לפי בחירת כל חברת ביטוח בהתאם לתנאי הפוליסות שהיא הוציאה. הריבית משתלמת בשנת הפקדת הכסף בכפופות לתנאי ההצמדה לפי חישוב קונטקורנטי¹. מילוה נוסף הוצא עבור חברות הביטוח לתקופה של 3 שנים בסכום נקוב של 10 מיליון ל"י.

(ב) תשלומים, הגרלות והחלפות

בשנת 1964 נערכו 40 הגרלות פרסים, 2 הגרלות לפידיון הקרן של מילוות עלייה, הגרלת פידיון "מילוה ביטחון נושא פרסים", וכן פידיון סופי של "איגרות חוב למוכ"ז — מנדט". סך הזכויות הגיע ל-9.2 מיליון ל"י. יתרת הזכויות שלא נפדתה על ידי הזוכים הגיעה בסוף 1964 ל-4.5 מיליון ל"י.

נמשכה החלפת "שטרי חיסכון צמודי דולר תשי"א — 1951" הרשומים על-שם בשטרו חיסכון למוכ"ז, נושאי ריבית של 3½ אחוזים. במשך השנה הוחלפו שטרות בערך נקוב של 21 אלף ל"י לפי

¹ תשלומי ביניים של ריבית עד לקביעת תנאי הסופיים של המילוה.

לוח כ"א-9

מילואות פנים, שנוהלו על ידי בנק ישראל, 1964

(אלפי ל"י)

המילואה	מספר המילואת	סכום ההרשאה	הסכום במחזור בסוף 1963	ההפצה ב־1964	פידיון הקרן ב־1964	הסכום במחזור בסוף 1964	תשלומי ריבית והפרשי הצמדה ב־1964
מילואות פנים לא צמודים							
{ מילואות עממיים נושאי פרסים ¹ מילואה עממי מיוחד נושא ריבית	6	41,000	31,970	40	182	31,828	1,303
	4	10,000	4,087	—	² 499	² 3,588	² 132
איגרות חוב למוכ"ז (מנדטוריות)	1	—	5,768	—	5,768	—	289
4¼% מילואות ממשלתיים (מוסדות כספיים)	1	³ 20,371	8,391	—	1,160	7,231	244
4% מילואה חובה תשי"ב—1952	1	³ 9,021	5,003	—	587	4,416	122
2½% מילואה חובה תשי"ג—1953	1	7,500	281	—	47	234	—
3½% מילואה מלחמה 1954/1959	1	³ 4,400	2	—	—	2	—
3½% שטרי ערך 1953/1957	1	—	203	—	91	112	25
מילואה חיסכון לשיכון עולים	1	400,000	213,744	304,700	253,740	264,704	11,039
מילואה קצר מועד תש"ך—1960 ⁵	1	50,000	—	9,191	—	9,191	—
מילואה קצר מועד תש"ך—1960 (הלוואה מבנקים)							
מילואות פנים צמודים							
מילואות שיכון עולים נושאי פרסים	1	⁴ —	9,203	14	31	9,186	432
4½%, 6% מילואה שיכון עולים נושא ריבית	10	70,000	46,120	—	7,191	38,929	3,082
3% מילואה לאומי 1948/1953	1	—	66	—	3	63	—
מילואה ביטחון נושא פרסים	1	⁶ —	16,255	—	1,923	14,332	402

1.839	16.911	4.124	—	21.035	40.000	1	41% מילווה ביטחון נושא ריבית
758	18.808	3.761	—	22.569	10.000	1	31% שטרי חיסכון צמודי דולר
7.580	159.430	1.633	46.810	114.253	225.000	24	5%, 51%, 6% מילווה פיתוח תש"ך—1960
193	12.919	—	12.919	—	—	1	4% מילווה קליטה תשכ"ב—1961
567	10.538	—	10.538	—	100.000	1	6% מילווה חברות ביטוח ⁸
871	6.611	2.346	—	8.957	15.000	2	6%, 61% המילווה המשותפים לרשויות
3.182	41.453	5.640	—	47.093	45.000	4	6% בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ
580	11.003	1.547	—	12.550	10.000	1	5% חברת הנפט הלאומית לישראל בע"מ
298	8.501	3.182	—	11.683	10.000	1	מילווה עלייה נושא פרסים
1.376	16.417	1.825	—	18.242	27.000	2	5%, 6% חברת החשמל לישראל בע"מ
3.123	56.628	1.208	14.934	42.902	58.000	6	5%, 51%, 61% טפחות בנק משכנתאות
37.437	743.035	296.488	399.146	640.377	—	75	סך הכל

מילווה פנים במטבע חוץ

	אלפי \$	אלפי \$	אלפי \$	אלפי \$		
1.342	30.791	7.092	—	37.883	25.000	1
—	1	—	—	1	—	1
1.342	30.792	7.092	—	37.884	—	2

1. תוספות למחזור הנובעות מפידינות לטובת החשב הכללי מתוך המלאי.
2. אינרות הרשומות בישראל בלבד. אינרות שהוצאתן מהארץ הורשתה ואשר נמחקו מהרישום בישראל כלולות בסכומי הפידיון.
3. ההפצה בפועל עד סוף 1984.
4. כלול בסכום ההרשאה של מילווה שיוכן עולים נושא ריבית.
5. במקום סידרה שנפרדה ניתן להוציא סידרה חדשה.
6. כלול בסכום ההרשאה של מילווה ביטחון נושא ריבית.
7. כל לירה של הערך הנקוב שווה לפי תנאי ההצמדה ל־2.80 דולר.
8. נוסף על הסכום הזה הופקדו 13.071 אלף ל"י לצורך רכישת אינרות חוב במילווה זה. האינרות טרם הוצאו, אך הריבית בסך 516.800 ל"י שולמה למפקדים.

שער של 8.40 ל"י לכל ל"י של הערך הנקוב, כלומר בסכום של 176 אלף ל"י. ב-1964 נפדה השיעור השישי, בן 10 אחוזים, של "טבי דולר תשי"א — 1957" בסך 2.5 מיליון דולר.

עד סוף מארס 1964 סיים הבנק את חלוקת תעודות "מילוה קליטה תשכ"ב — 1961", פרט לתעודות עבור כ-800 זכאים שהוצאו לאחר מכן, הואיל ואלה לא קיבלו את המגיע להם או קיבלו תעודות בסכום קטן מהסכום ששולם על ידם. בסך הכל חילק הבנק בשנים 1963 ו-1964 255.670 תעודות "מילוה קליטה" ל-251,170 זכאים, בערך של כ-13 מיליון ל"י. מתוך כמות זו, שנשלחה לזכאים, הוחזרו לבנק, מסיבות שונות, למעלה מ-28 אלף משלוחים. הבנק משתדל להעביר גם תעודות מוחזרות אלו לבעליהן, אולם הטיפול בכך הינו מסובך ביותר, ועד כה הועברו התעודות ל-3,000 זכאים בלבד.

שלא כלגבי מילוה הקליטה חולקו תעודות חיסכון החובה 1962 לבעליהן במישרין על ידי מינהל חיסכון חובה, אולם בנק ישראל מנהל את פנקס המילוה ומעדכן את רישומיו לקראת הפידיון הראשון שיחול ב-1.4.66.

(ג) פיקדונות

בנק ישראל מחזיק בפיקדונות שונים של ניירות ערך. העיקרים שבהם הם פיקדונות חברות הביטוח, הכוללים ניירות ערך שונים המופקדים לטובת החשב הכללי בהתאם להוראות המפקח על הביטוח. למרות שחלק מניירות הערך המופקדים אינם ממילווה שבניהול הבנק, מטפל הבנק בגביית הריבית ופידיון הקרן לטובת המפקדים. פיקדונות ניירות ערך אחרים מוחזקים בבנק ישראל על-ידי האפוטרופוס הכללי והאפוטרופוס לנכסי נפקדים.

(ג) מסלוקת הבורסה

בבנק מופקדים לטובת מסלוקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב איגרות חוב למוכ"ז ממילווה המדינה וממילווה ציבוריים המונהלים על ידי הבנק. תנועת הסחר היומי מסולקת מדי יום ביומו על ידי המסלוקה בחשבונות המתנהלים עם חבריה. הבנק מבצע הפקדות או משיכות בפועל על פי אישורים הניתנים על ידי מסלוקת הבורסה לחבריה.

(ה) מילווה חוץ

בנק ישראל מטפל בהמרה ובפידיון מוקדם של איגרות החוב ממילווה העצמאות והפיתוח (סך הכל 4 סדרות). ההמרה נעשית בהתאם לתנאי המילוה, לפי ההסכם עם הסוכן הפיסקאלי של ישראל בארצות הברית ("ציזי" מנהטן בנק") ובכפיפות להוראות אגף מטבע חוץ באוצר. החל משנת 1964, שולח הבנק מדי חודש לארצות הברית לפידיון מוקדם את איגרות החוב שהומרו בארץ בחודש שקדם לחודש המשלוח.

ההמרה של איגרות החוב ממילווה העצמאות והפיתוח הסתכמה בשנת 1964 ב-25.2 מיליון דולר, לעומת 26.3 מיליון דולר בשנת 1963. 38.4 אחוזים מתמורת האיגרות שהומרו שימשו למימון השקעות של משקיעי חוץ במפעלים מקומיים, 14.9 אחוזים הוצאו על ידי תיירים למימון הוצאות שהותם בישראל, והיתרה, 46.7 אחוזים, הועברה לארץ כתרומות או כמתנות למוסדות ולתושבי הארץ.

9. הפיקוח על המוסדות הבנקאיים והכספיים

בסוף שנת 1964 נמצאו בפיקוח של מחלקת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל 91 מוסדות בנקאיים וכספיים, לעומת 92 מוסדות בסוף 1963.

מילואות חוץ, שניהולם בארץ רוכז על ידי בנק ישראל, 1964

(מיליוני דולרים)

המילואה	הפצה בפועל עד סוף 1964	הפדיון עד סוף 1964 *	הסכום במחזור בסוף 1964	המרות בישראל ב-1964	הריבית ששולמה בישראל בלבד ב-1964
מילואה העצמאות	145.5	97.2	48.3	1.7	0.3
מילואה פיתוח, סדרה א'	234.2	108.8	125.4	4.7	0.6
מילואה פיתוח, סדרה ב'	293.6	78.6	215.0	18.4	0.6
מילואה פיתוח, סדרה ג'	64.8	1.0	63.8	0.3	—
סך הכל	738.1	285.6	542.5	25.1	1.5

* איגרות שנפדו בדולרים ואיגרות שהופדו באיגרות, שומן פירעונן מאוחר יותר.
הערות: אי התאמות בסיכומים נובעות מעיגול המספרים.

בשנת 1964 לא חל שינוי במספר הבנקים המסחריים, אך שני בנקים למשכנתאות החלו לפעול: "בנק המושבים למשכנתאות ולהשקעות בע"מ" ו"בנק ירושלים לפיתוח ולמשכנתאות בע"מ". "קופת מילואה חקלאית, אגודה הדדית בע"מ, פתח תקוה", העבירה את עסקיה הבנקאיים ל"בנק לסחר חוץ בע"מ", ו"הלואה וחסכון חקלאי נס-ציונה, אגודה שיתופית בע"מ", העבירה את עסקיה הבנקאיים ל"בנק זרובבל, אגודה שיתופית מרכזית בע"מ". "קרן החקלאות הפרטית בע"מ", ו"קרן התעשייה חיפה בע"מ" קיבלו רישיונות לנהל עסקים של קבלת כספים בפיקדון ושל מתן הלוואות כאחת, ואילו "תוחלת בע"מ", ו"הלואה וחסכון חקלאי הדר, אגודה שיתופית בע"מ" הפסיקו לנהל עסקים של קבלת כספים בפיקדון ומתן הלוואות. "קרן להלוואות של יוצאי בסרביה, אגודה שיתופית בע"מ" העבירה את עסקי קבלת כספים בפיקדון ל"בנק זרובבל, אגודה שיתופית מרכזית בע"מ".

לוח כ"א-11

מוסדות בנקאיים וכספיים תחת פיקוח בנק ישראל, 1963 ו-1964

סוג המוסד	סוף 1963	סוף 1964
בנקים מסחריים	27	27
אגודות שיתופיות לאשראי	25	23
בנקים למשכנתאות והשקעות	17	19
מוסדות כספיים	23	22
סך הכל	92	91

(א) ביקורת

בשנת 1964 ערכה מחלקת הפיקוח על הבנקים 60 ביקורות במוסדות שונים העומדים תחת פיקוחה כדלקמן:

34 ביקורות
14 ביקורות
7 ביקורות
5 ביקורות

בנקים
אגודות שיתופיות לאשראי
בנקים למשכנתאות
מוסדות כספיים

ביקורות אלה כללו 14 ביקורות כלליות, 7 סקרים בבנקים למשכנתאות, ו-39 ביקורות חלקיות. הסקרים הכלליים בבנקים למשכנתאות נערכו כדי לעמוד מחדש על מיבנה המוסדות הללו ומערכת הספרים שלהם, וכן כדי לבדוק את אופני דיווחיהם למחלקה. הביקורות החלקיות כללו, בין היתר, בדיקות בקשר למימון מהקרן למימון הייצוא, אשראי מוכווני, תיווך שטרות, הפקדות הקשורות בהנפקות חדשות של ניירות ערך, החזרת שיקים ועוד. כמו כן נערכו במשך השנה בדיקות שיגרתיות שוטפות, נוסף לביקורות שנמנו לעיל שכללו: התאמות קופה, בטיחות אשראים והקפדה על הוראות החוק השונות. בשנת 1964 החלו שני בנקים גדולים בהכנות להנהגת השימוש במחשבים אלקטרוניים לניהול חשבונותיהם. הדבר חייב מתן השתלמות לחלק מעובדי המחלקה לפיקוח על הבנקים בבעיות הקשורות במיכון זה מן הבחינות הנוגעות למחלקה זו. עובדים אלה מקיימים מגע מתמיד עם הבנקים הנדונים בשלבי ההכנה השונים לקראת הפעלת המיכון החדש.

(ב) המסחר בשטרות

בשנת 1964 נמשכה ההתרחבות בעסקות "תיווך השטרות"¹. היתרה הכוללת של עסקות אלה עלתה מ-434 מיליון ל"י בסוף 1963 ל-613 מיליון ל"י בסוף 1964 — עלייה של 179 מיליון ל"י או 41 אחוזים.

בחורף שנשלח למוסדות הבנקאיים ביום 9 בדצמבר 1963, הטעים המפקח על הבנקים כי רצוי שכל עיסקות "תיווך השטרות" תבוצענה אך ורק בערבותם של המוסדות המתווכים כיוון שאין בידי הציבור הרחב האפשרות לעמוד על טיב השטרות הנמכרים להם ועל כושר התשלום של חותמיהם; גם אם מסכים לקוח לקנות שטר ללא ערבות המוסד המתווך, אחראי המוסד כלפי הלקוח, מבחינה מוסרית לפחות.

הנתונים שנתקבלו מהמוסדות הבנקאיים מראים כי יתרת העסקות שבוצעה ללא ערבות המוסדות הבנקאיים פחתה מ-168 מיליון ל"י בסוף 1963 ל-148 מיליון ל"י בסוף 1964. יתרת העסקות שבוצעו בערבות המוסדות גדלה מ-266 מיליון ל"י בסוף 1963 ל-465 מיליון ל"י בסוף 1964, וחלקה בכלל העסקות עלה מ-61.3 ל-75.8 אחוזים.

(ג) חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מספר 7), תשכ"ה—1965

בשנת 1964 נמשך הטיפול בהצעת החוק לתיקון פקודת הבנקאות, לפיה יוסמך נגיד בנק ישראל, לאחר התייעצות בוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, לקבוע בצו את היחס שעל המוסדות הבנקאיים לקיים בין סעיפי המאזן השונים, המפורטים בחוק. מטרתה העיקרית של הצעת החוק היא לקבוע את היקף הערבויות להבטחת אשראי הניתנות כיום בעיקר בקשר לעסקי תיווך שטרות.

הרקע לחוק היה ההגדלה הניכרת של יתרת הערבויות של כמה מוסדות בנקאיים, שעמדה ללא יחס סביר להיקף שאר עסקיהם ולסעיפים אחרים במאזניהם, כגון: הונם העצמי, פיקדונות הציבור ונכסיהם.

הצעת החוק נתקבלה בכנסת ביום ח' בשבט תשכ"ה (11 בינואר 1965), ולקראת סוף שנת

¹ שטרות שנסחרו והלוואות שהועברו באמצעות המוסדות הבנקאיים.

1964 הוחל בדיונים בדבר השיעורים היחסיים שהמוסדות הבנקאיים יהיו חייבים לקיים לגבי ערבויות להבטחת אשראי.

פרטיו העיקריים של החוק החדש הם :

1. החוק מסמיך את המפקח על הבנקים לדרוש בכתב מכל מוסד בנקאי לערוך, להציג ולפרסם דין וחשבון על נכסיו והתחייבויותיו לתאריך שייקבע על ידי המפקח בדרישתו. דין וחשבון זה יכלול מספרים השוואתיים של נכסי המוסד והתחייבויותיו בתאריך שנקבע על ידי המפקח על הבנקים עם הנכסים והתחייבויות, כפי שפורטו במאזן השנתי המבוקר האחרון. דין וחשבון זה ייערך בדרך שבה נערך המאזן השנתי, על מנת לאפשר השוואת המספרים בשני התאריכים.

2. נגיד בנק ישראל הוסמך לקבוע בצו, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, שיעורים יחסיים שמוסדות בנקאיים חייבים לקיים אותם, בין ערבויות וסוגי התחייבויות תלויות אחרות לבין פריטים אחרים של המאזן.

מוסד בנקאי שיפר הוראה כזאת יהיה חייב לשלם לבנק ישראל, עבור כל יום שבו נמשכת ההפרה, אחוז מסוים מהסכום שבו הגדיל את הערבויות או ההתחייבויות מעל לשיעור שנקבע בצו. אחוז התשלום ייקבע בצו על ידי הנגיד, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, אך בתנאי שהשיעור לא יעלה על 10 אחוזים לשנה.

נוסף על תשלום הקנס על ידי מוסד בנקאי שיפר הוראה שנקבעה בצו כאמור, יהיה הנגיד רשאי להורות לאותו מוסד, לאחר מתן אזהרה, כי עד להודעה חדשה יפסיק להתחייב בהתחייבויות לתת ערבויות, וכן יפסיק לתת אשראי, להשקיע כספים, לחלק רווחים או להוציא לפועל חלק מפעולות אלה.

הצו האמור פורסם בפברואר 1965 ונכנס לתוקף במארכ 1965. הוא מגביל את היקף הערבויות לסכום שהוא פי שלושה מההון של המוסד הבנקאי או פי אחד וחצי מנכסיו הכספיים, לפי הסכום הקטן יותר מבין השניים.

(ד) מאזנים שנתיים של המוסדות הבנקאיים

בשנים האחרונות טיפל המפקח על הבנקים בתופעה של "יפוי" המאזן השנתי, שבלטה אצל כמה בנקים, מוסדות אלה נהגו לבצע פעולות מיוחדות לקראת תאריך המאזן השנתי, שהיה בהן כדי לשפר במידה רבה את התמונה שהתקבלה מקריאת המאזן, בהשוואה למצב עסקיהם הרגיל. סעיף 10 לפקודת הבנקאות, 1941, מחייב כל מוסד בנקאי לפרסם בעיתון יומי את מאזנו השנתי המבוקר, וכן להציג מאזן זה בכל סניף שבו הוא מנהל עסקים. הפעולות המבוצעות על ידי כמה בנקים לקראת תאריך המאזן השנתי, במטרה לשפר את הנתונים שבמאזן, עלולות לגרום להטעיית הציבור.

בחוק לתיקון פקודת הבנקאות הנזכר לעיל, ניתנה למפקח על הבנקים הסמכות לדרוש מכל בנק לפרסם דין וחשבון על נכסיו והתחייבויותיו לתאריך שייקבע על ידו ובו יינתנו מספרים השוואתיים לתאריך המאזן השנתי האחרון של הבנק. על ידי כך תינתן לציבור האפשרות לעמוד על מצב העסקים הרגיל של הבנק, ללא "יפוי".

רוב המאזנים השנתיים של המוסדות הבנקאיים המתפרסמים לידיעת הציבור אינו גותן פירוט מספיק של סוגי החשבונות המתנהלים בבנקים. מצב זה פוגם כמובן בתועלת שבפרסום המאזנים. הבעיה הועלתה לדיון בוועדה המייעצת בענייני בנקאות, אשר החליטה למנות וועדת מישנה מבין חבריה, שמתפקידה יהיה להציע טופס אחיד של מאזנים שנתיים של המוסדות הבנקאיים.

(ה) דיווח המוסדות הבנקאיים והכספיים

על סמך החלטה של הוועדה המייעצת לענייני בנקאות, התקיימו דיונים בוועדה לקביעת שיטת ניהול חשבונות אחידה בבנקים, לשם בחינת אפשרויות להכנת דיווח יומי על ידי

הבנקים. דיונים אלו התרכזו בעיקר בבעיות הטכניות הכרוכות בדיווח יומי, כגון חשבונות במטבע חוץ וסכומים במעבר. הוברר כי הבנקים, אשר יפעילו בקרוב מחשבים אלקטרוניים לניהול חשבונותיהם, יוכלו להתגבר בנקל על קשיים אלה. הוועדה לקביעת שיטת ניהול חשבונות אחידה בבנקים הגיעה למסקנה כי רצוי שהבנקים יעשו סידורים מתאימים לעריכת דיווח יומי מרוכז לצורכי הנהלותיהם, כדי לאפשר לכל הנהלה מעקב יומי אחרי פעולות הסניפים ואחרי מגמות ההתפתחות בעסקי המוסד.

(ו) ריכוז אינפורמציה

המוסדות הבנקאיים מגישים למחלקת הפיקוח על הבנקים אחת לשלושה חודשים נתונים לגבי לווים שקיבלו אשראי בסכום של 100,000 ל"י ומעלה. בסוף שנת 1964 היווה אשראי זה 67 אחוזים מכלל האשראי שניתן על ידי המוסדות הבנקאיים לציבור. המחלקה מרכזת נתונים אלה ומציאה לכל המוסדות הבנקאיים המדווחים, פרטים לגבי סיכום חובותיהם של לווים אלה מבין לקוחותיהם.

לוח כ"א-12

ריכוז אינפורמציה לגבי לווים גדולים, 1963 ו-1964

סוף 1964	סוף 1963	
37	37	מספר המוסדות הבנקאיים שדיווחו
1,439	1,289	מספר הלווים שעליהם נמסרה אינפורמציה
		סך כל ההלוואות שנכללו בטפסי האינפורמציה
1,411.3	*1,218.7	(במיליוני ל"י)
		האחוז מכלל ההלוואות שניתנו על ידי המוסדות
66.5	*65.2	הבנקאיים

* מספרים מחוקקים.

(ז) סטטיסטיקה של המוסדות הבנקאיים והכספיים

הנתונים הסטטיסטיים המרוכזים על ידי מחלקת הפיקוח על הבנקים מתפרסמים בחוברת חודשית אשר כוללת, בין היתר, את סיכומי הדינים והחשבונות השונים המוגשים על ידי המוסדות הנמצאים בפיקוח המחלקה, וכן נתונים על אמצעי התשלום ועל התנועה במסלקות השיקים. בשנת 1964 פורסמו לראשונה נתונים חודשיים על היקף עיסקות "תיווך שטרות". נתונים אלה מראים את יתרות שטרי החוב שנסחרו והלוואות שהועברו באמצעות המוסדות הבנקאיים, כשהן מחולקות לעסקות שבוצעו בערבות המוסדות המתווכים ולעסקות שבוצעו ללא ערבות כזאת; כמו כן פורסמו לראשונה ב-1964, במסגרת זו, סיכומים שנתיים על הכנסות והוצאות הבנקים והאגודות השיתופיות לאשראי וכן של הבנקים למשכנתאות והשקעות.

(ח) סניפי המוסדות הבנקאיים

בסוף 1964 הגיע מספר סניפי המוסדות הבנקאיים בישראל, פרט למשרדיהם הראשיים, ל-646 לעומת 619 בסוף 1963. תוספת הסניפים הגיעה, איפוא, ל-27, לעומת תוספת של 28 סניפים במשך שנת 1963.

בשנים הראשונות שלאחר חקיקת ה"חוק לתיקון פקודת הבנקאות (מספר 5), תשכ"א—1961" אשר לפיו הותנה פתיחת סניף חדש של מוסד בנקאי בקבלת היתר מנגיד בנק ישראל, החליטה ועדת המשינה של המועצה המייעצת של בנק ישראל להמליץ בפני הנגיד להתיר פתיחת סניפים, פרט למקרים מיוחדים, רק במקומות שבהם נרכשו הבניינים או נחתמו החוזים לפני כניסת החוק לתוקפו. כיוון שעד סוף 1963 רוב הסניפים שנפתחו היו מסוג זה, קבעה ועדת המשינה בתחילת 1964 הנחיות חדשות לדיון בבקשות המוסדות הבנקאיים להיתרים לפתיחת סניפים חדשים. הנחיות אלה קובעות, בין היתר, כי בראש וראשונה תתחשב הוועדה במיקומו של הסניף המוצע — מרחקו מסניפים קיימים של מוסדות בנקאיים, התוכניות לפיתוח האיזור והיקף הפיקדונות בסניפים אחרים של מוסדות בנקאיים באותו איזור. כמו כן, תתחשב ועדת המשינה ביעילות הארגון והפיקוח הפנימי במוסד המבקש את פתיחת הסניף ובגובה הונו העצמי ביחס להתחייבויותיו. חלוקת ההיתרים תיעשה בהתחשב בהונם העצמי של המוסדות בניכוי השקעותיהם הקבועות, ובמספר סניפיהם הקיימים.

בהתחשב בהנחיות אלה דנה ועדת המשינה ביותר מ-200 בקשות שהוגשו על ידי המוסדות הבנקאיים לפתיחת סניפים חדשים, ובחודש מארס 1964 המליצה הוועדה בפני נגיד הבנק להתיר את פתיחתם של 37 סניפים חדשים במשך שתי השנים 1964 ו-1965.

(ט) ביצוע הכוונת האשראי

מחלקת הפיקוח על הבנקים טיפלה בהכוונת האשראי הניתן על ידי המוסדות הבנקאיים והכספיים. מדיניות הבנק לריסון הרחבת האשראי נמשכה גם ב-1964. חלק ניכר מתוספת האשראי המוכוון היה במסגרת פעולות הקרן למימון הייצוא, שהמשיכה להתרחב במשך 1964, כפי שכבר צויין לעיל¹.

הוועדה המאשרת מתן אשראי במסגרת הקרן, אשר בה מיוצגים משרדי האוצר, המסחר והתעשייה ובנק ישראל, קובעת בדרך כלל מיכסת אשראי ליצואן, בהתחשב באומדן היקף הייצוא, הערך המוסף ומחזוריות הייצור. מיכסה זו משמשת למימון הוצאות הייצור עד למשלוח הסחורות. בסוף שנת 1964 הגיע היקף הקרן ל-210 מיליון ל"י, לעומת 145 מיליון ל"י בסוף 1963.

מחלקת הפיקוח על הבנקים עוקבת אחרי ביצוע הייצוא בפועל על ידי כל יצואן שקיבל אשראי מהקרן על סמך הנתונים החודשיים של מדור רישום הייצוא שעל יד משרד המסחר והתעשייה. אם מתברר כי יצואו של יצואן מסויים לא הגיע לאומדן לפיו נקבעה מיכסת האשראי שלו, קובעת הוועדה מיכסת אשראי מתוקנת שבה נלקח בחשבון המימון העודף שקיבל היצואן.

האשראי למימון משלוחי סחורה ליצוא, מגיע בדרך כלל ל-90 אחוזים מערך המשלוח. הוא ניתן על ידי המוסדות הבנקאיים כנגד מסמכים, המוגשים על ידי הייצואן, המוכיחים את ביצוע הייצוא. לשם מתן האשראי אין צורך באישור מיוחד נפרד מבנק ישראל, פרט למקרים בהם תקופת האשראי המבוקש עולה על שישה חודשים.

נוסף למימון במסגרת קרן הייצוא, ניתן באישור בנק ישראל אשראי, במטבע חוץ, למימון יצוא. אשראי זה הסתכם בסוף 1964 ב-36.8 מיליון ל"י, לעומת 27.5 מיליון ל"י בסוף 1963². מתוך היתרה הכוללת בסוף 1964 ניתנו 24.2 מיליון ל"י ליהלומנים, והיתר לחברות יצוא, בעיקר למימון משלוחי יצוא.

בחודש פברואר 1964 הוקמה בבנק ישראל, בשיתוף פעולה עם משרדי האוצר והחקלאות, הקרן למימון הייצוא החקלאי, במתכונת דומה לזו של הקרן למימון הייצוא התעשייתי. האשראי מקרן זו ניתן עד כה למימון משלוחי יצוא בלבד, והקיף את רוב המוצרים החקלאיים, פרט לפרי הדר, שלגביו קיימים הסדרים מיוחדים עם המועצה לשיווק פרי הדר. ההסדרים לגבי שיעור

¹ על מיבנה הקרן ומקורותיה, ראה פרק ט"ו, "אמצעי התשלום, האשראי והמוסדות הבנקאיים", עמ' 298.

² סכומים אלה מהווים רק חלק מן האשראי במטבע חוץ הניתן ליצואנים מחוץ למסגרת הקרן.

האשראי מערך המשלוח ואישורו דומים לאלה הקיימים לגבי קרן למימון הייצוא התעשייתי. יתרת האשראי מהקרן למימון הייצוא החקלאי הגיעה בסוף 1964 ל-4.0 מיליון ל"י. סך מימון האשראי ליצוא במסגרת הקרנות השונות שבניהול בנק ישראל הגיע, איפוא, בסוף שנת 1964 ל-250.6 מיליון ל"י. פעולות אלה הן כמובן חלק מהפעילות הכללית למימון הייצוא ועידודו, הנעשית באמצעות מתן אשראים ממסגרות אחרות, כגון קווי אשראי, אשראים מפיקדונות פת"ח ואשראי ספקים שהיקפם הגיע בסוף 1964 ל-400 מיליון ל"י בקירוב.

10. המסלקות

כבר בשנים הראשונות לפעולותיו נתן בנק ישראל את דעתו להסדרת הנוהלים הקשורים בסליקת השיקים בארץ. ראשיתה של סליקת השיקים בארץ היתה בארגון מקומי של מספר בנקים בתל-אביב, ולאחר מכן גם בחיפה ובירושלים, שנקרא "מסלקת הבנקים בישראל". אולם מצב הסליקה הכללי בארץ, ובמיוחד ביחס לשיקים שנמשכו על מוסדות בנקאיים בערים אחרות, לא היה משביע רצון. מצב זה איפשר "גילגול שיקים" בממדים ניכרים; בשנת 1957 הראו מאזני הבנקים יתרות במעבר בסכומים שהגיעו לעתים ל-25.0 מיליון ל"י.

בנק ישראל קיבל על עצמו, בהתייעצות עם נציגי המוסדות הבנקאיים, להסדיר במסגרת כלל ארצית את הנוהלים הקשורים לסליקת השיקים. הוקמה ועדה מיוחדת שנתמנתה על ידי נגיד הבנק, שעבדה תקנות ונוהלים לסליקת השיקים; תקנות אלה פורסמו לאחר אישורן בשם "תקנות המסלקה". לשלוש המסלקות העירוניות, בירושלים, בתל-אביב ובחיפה, צורפו מקומות נוספים הנמצאים באזורים המורחבים של מסלקות אלה. בכל אחת מהמסלקות העירוניות הללו מתקיימת גם סליקה בין עירונית, בה נמסרים לגבייה ממסרי סליקה, המשוכים על מוסדות בנקאיים, הפועלים באזורים המורחבים של כל אחת משתי המסלקות האחרות. כתוצאה מכך הוכללו במערכת הסליקה כל המקומות בארץ, פרט למספר מקומות מרוחקים, כך שהארץ כולה הפכה למעשה לאיזור סליקה אחד. כל שיק המופקד במוסד בנקאי מסוים, המשוך על מוסד אחר, מוצג למוסד הנמשך בו ביום, אם שני המוסדות פועלים בתוך האיזורים המורחבים של המסלקות העירוניות. לגבי מקומות הנמצאים מחוץ לאזורי הסליקה הללו, קיימים נוהלי סליקה מיוחדים, ובכמה מהם פועלת גם מסלקות מקומיות. במסגרת צעדים להעמקת נושא הסליקה, הוכללו בין ממסרי הסליקה הודעות חיוב והודעות זיכוי של הבנקים.

בשנת 1964 המשיכו בפעולותיהן הסדירות המסלקות בשלוש הערים הגדולות — ירושלים, תל-אביב וחיפה — הנמצאות במסגרת בנק ישראל. כמו כן, הופעלו השנה מסלקות מקומיות במקומות הבאים: אבן-יהודה, אור-עקיבא, אילת, אופקים, בית-שאן, בנימינה, בקה-אל-גרביה, גבעת-עדה, גדרה, דימונה, קדימה, קרית-אונג, קרית-שמונה ותל-מונד. בבאר-שבע ובזכרון-יעקב הופעלו סליקות של החזרות מקומיות בלבד.

(א) ועד המסלקה

המוסד המכוון את פעולות המסלקות הוא ועד המסלקה, המתמנה על ידי נגיד בנק ישראל. ועד זה עסק, בין היתר, בעידכון שוטף של תקנות המסלקה ונוהליה וכן בנושאים הבאים:

1. סליקת שטרי חוב

במשך השנה הנסקרת עובדו סופית נוהלי סליקת שטרי חוב באמצעות המסלקות הקיימות. נקבע שבאמצעות המסלקות יסולקו שטרי חוב אשר לשם גבייתם יש לשולחם למוסד בנקאי אחר, וכן שטרי חוב, שמקום התשלום שצויין בהם, הינו בסניף של מוסד בנקאי אחר, גם אם הוא נמצא באותה עיר בה נמצא הבנק הגובה. השטרות יישלחו לגוביינא על ידי סניף הבנק הגובה לסניף

המתאים של הבנק המקבל, לא יאוחר מאשר ארבעה ימי סליקה לפני יום הפירעון. לכל שטר נסלק יצורף טופס גבייה אחיד, שהעתק ממנו יושאר בידי הבנק הגובה. ביום פירעון השטר, יציג הבנק הגובה לבנק המקבל, במסלקה, את העתק טופס הגבייה שנשאר בידי. בנק מקבל, שלא יהיה נכון לפרוע שטר, יחזיר אותו ביום פירעונו לבנק הגובה, באמצעות המסלקה בסליקת ההחזרות.

2. מיכון הסליקה

ועד המסלקה, בשיתוף עם ועדת המומחים שהוקמה בשנת 1963, המשיך בדיוניו לשם בירור הנקודות הטכניות השונות הקשורות בהפעלת המיכון האלקטרוני, כגון בעיות השפה, הסימול והסימון, מחיר ההפעלה וכו'.

(ב) תנועת ממסרי הסליקה

במשך שנת 1964 חלה האטה מסוימת בקצב הגידול בסכום השיקים שעברו במסלקות. סכום השיקים גדל ב־2,700 מיליון ל"י, או 17.1 אחוזים, לעומת גידול של 3,600 מיליון ל"י או 28.8 אחוזים בשנת 1963. סכום השיקים שהוחזרו למסלקות בשנת 1964 היה 3.5 אחוזים מסכום השיקים שהוצגו בהן, לעומת 3.3 אחוזים ב־1963. נמשכה העלייה בסכום הודעות הזיכוי שעברו במסלקות, שהגיעה בשנת 1964 ל־2.5 מיליון ל"י, לעומת 2.0 מיליון ל"י בשנת 1963 ו־1.0 מיליון ל"י ב־1962.

לוח כ"א-13

תנועת השיקים במסלקות, 1962 עד 1964

(מיליוני ל"י)

1964		1963		1962	
שיקים שהוחזרו	שיקים שהוצגו	שיקים שהוחזרו	שיקים שהוצגו	שיקים שהוחזרו	שיקים שהוצגו
המסלקות העירוניות					
58	2,682	45	2,353	38	2,010
518	13,118	421	11,044	323	8,270
87	2,908	69	2,578	64	2,122
663	18,708	535	15,975	425	12,402
סך הכל					
0	25	0	16	0	14
המסלקות המקומיות*					
663	18,733	535	15,991	425	12,416
כל המסלקות					

* החזרות שיקים מהמסלקות המקומיות משתקפות במספרי החזרות של המסלקות העירוניות. בדצמבר 1963 התחילו לפעול כמה מסלקות מקומיות נוסף על המסלקות שפעלו קודם לכן.

11. חשבון רווח וחפפר וחשבון חלוקת הרווחים

בשנת 1964 הגיעו רווחי הבנק ל־25.0 מיליון ל"י, לעומת 24.0 מיליון ל"י בשנת 1963. גם ב־1964 היה הגידול הבולט ביותר בתקבולי הריבית על פיקדונות והשקעות בחוץ לארץ. הכנסות אלה, שהן במטבע חוץ, הסתכמו ב־1964 ב־61.8 מיליון ל"י, לעומת 53.6 מיליון ל"י ב־1963 — עלייה של 8.2 מיליון ל"י (2.7 מיליון דולר). גידול קל חל גם בהכנסות מריבית על ניכיון מישנה

בלירות ישראליות ובמטבע חוץ — 10.9 מיליון ל"י ב-1963 ל-11.2 מיליון ל"י ב-1964. הוצאות הבנק על תשלומי ריבית, הוצאות המינהל והוצאות אחרות עלו מ-49.3 מיליון ל"י ב-1963 ל-58.0 מיליון ל"י ב-1964. העלייה העיקרית היתה בסעיף תשלומי ריבית למוסדות הבנקאיים. בהתאם להוראות חוק בנק ישראל מועבר הרווח הנקי של הבנק לאוצר המדינה כהכנסה תקציבית.

12. המחקר הכלכלי

המחקר השוטף של ההתפתחויות בכלכלת ישראל, הנערך במחלקת המחקר, רואה אור בחלקו בדין וחשבון השנתי של הבנק, בסקרים התקופתיים המתפרסמים על ידי המחלקה, ובפרסומים מיוחדים. ב-1964 פורסמו, בין השאר, המחקרים הבאים:

א. התקציב הלאומי לשנת 1965/66, שהוכן על ידי מחלקת המחקר בשיתוף עם רשות התיכנון ועם אגף התקציבים במשרד האוצר והוגש לכנסת בסוף 1964.

ב. סקירה פנימית תקופתית על ההתפתחויות הכלכליות העיקריות, לשימוש שרי הממשלה והפקידות הבכירה במשרדי הממשלה.

ג. ניתוח מאזני חברות לשם הערכת סיכון של פשיטת רגל.

ד. תמורות פיננסיות בחברות התעשייה בישראל ב-1962.

ה. ההנפקות החדשות ורווחיות ההשקעה במניות, 1959 עד 1962.

ו. סקירה על ההשקעות בחינוך ומלאי ההון האנושי בישראל.

ז. המבנה הפינננסי של חברות הסקטור הציבורי.

ח. שינויים בהרגלי הצריכה בישראל, בשנים 1956/57 עד 1959/60.

בתחילת 1965 החלה המחלקה בהוצאת סידרה חדשה של "סיכומי מחקרים", המורכבת מפרסומים בעלי אופי טכני לאנשי מקצוע מעוניינים. המחקר הראשון בסידרה הוא "כושר ניבוי ההוצאה למוצרי תצרוכת בעזרת גמישויות ההכנסה", מאת מיכאל לנדסברגר.

בין מחקרי היסוד שטרם נשלמו יש למנות את המחקרים הבאים:

א. סקר חסכוניות משקי הבית בישראל, שבעריכתו הוחל בשיתוף עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, במתכונת הסקרים שנערכו בשנים 1957/58 ו-1958/59. מידגם הסקר כולל למעלה מ-3,000 משפחות. במדגם ניתן משקל רב יותר למשפחות מקבלי פיצויים אישיים מגרמניה (800 משפחות), במטרה לחקור באופן מעמיק יותר את דרכי הצריכה והחיסכון של משפחות אלה.

ב. המשך מחקר ההתפתחויות בתחום השכר, בייחוד בכל הנוגע לגורמי עליות השכר החורגות מגבול ההעלאות הרשמיות בשכר הייסוד. מחקר זה נערך בשיתוף עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועם המחלקה למחקר כלכלי וחברתי של הוועד הפועל של הסתדרות העובדים הכללית.

ג. ניתוח מרכיבי היבוא וייעודיו בשיטת תשומה-תפוקה לגבי השנים 1958 עד 1962.

ד. מחקר זרמי הכספים במשק שמסגרתו פותחה על ידי גב' כרמלה מוניטה ז"ל. ניתוח זה מופיע בדינים וחשבונות השנתיים של הבנק מאז 1959. השנה הוחל בעריכת מחקר שיקף את השנים 1959 עד 1964 ויסכם את הניסיון שנרכש בשיטת ניתוח זו. המחקר, שיוקדש לזכרה של כרמלה מוניטה, יסוכם בשנת 1965 וישווה את צורת ההצגה המקובלת בדין וחשבון של בנק ישראל עם מספר גישות שונות לאותה בעייה בארצות אחרות. לאור מסקנות ההשוואה תיקבע מסגרת ניתוח זרמי הכספים להבא.

ה. מחקר על השתנות מחירי הקרקע העירונית בארץ בתקופה 1950 עד 1963 וההשלכות הכלכליות שלה. מטרת המחקר בשלבו הראשון היא למצוא שיטה לאמידת השינוי במחירי הקרקעות. במטרה להביא ליצירת בסיס להערכה שוטפת בעתיד של השינויים במחירים, ולקביעת השפעתם של שינויים אלה על המשק בכללותו.

ו. מהדורה חדשה, מורחבת ומעודכנת של ספרו של ד"ר א. ל. געתון "הון, תעסוקה ותפוקה בישראל".

בתחילת 1964 עשה בארץ כאורח הבנק מר ד. ל. גרוב, סגן נשיא ה"פדרל רורב בנק" של סן פראנציסקו, שהכין לבקשת הבנק דין וחשבון על הבעיות הפיסקאליות והמוניטאריות של ישראל והמלצות בקשר למדיניות בתחומים אלה. דו"ח זה פורסם באפריל 1964.

13. פעולות הבנק כמייצג המדינה במוסדות פינאנסיים בינלאומיים

בראשית 1964 ביקרה בבנק משלחת של קרן המטבע הבינלאומית, ונערכו ההתייעצויות הכלכליות השוטפות. המתחייבות מכוח סעיף 14 של תקנות הקרן. בסיכום התייעצויות אלה אישר הוועד הפועל של הקרן ב־30 באוקטובר 1964 את ההחלטות, שנקודותיהן העיקריות הן:

"...ב־1963 גדל התוצר הלאומי הגולמי במידה ניכרת. יבוא הון גדול, המרה של הכנסות מטבע חוץ, ובמידה פחותה מזאת הרחבת האשראי הבנקאי, גרמו לעלייה ניכרת באמצעי התשלום. בשנת הכספים 1964/64 הראה התקציב הרגיל עודף ניכר. חל גידול בהכנסות כתוצאה מן הפעילות הכלכלית המוגברת, השיפור בשיטות גביית המיסים, הנהגת מיסים ושינויים במבנה מיסים קיימים. אולם יחד עם זאת גדלו השקעות הממשלה וגדל החוב, נטו, שלה. למרות העלייה נמשכו מצב התעסוקה המלאה, והמחסור בעובדים מאומנים במקצועות שונים. השכר עלה בשיעור גבוה יותר מעליית הפיריון. המחירים נשארו יציבים יחסית, אולם, בעיקר, עקב נקיטת אמצעים אדמיניסטרטיביים. הגידול בהכנסות ובהוצאות לצריכה — הציבורית והפרטית כאחת — הביא ללחץ מתמיד על המקורות הקיימים. הקרן סבורה כי נקיטת אמצעים מוניטאריים ופיסקאליים נוספים, וכן מדיניות הכנסות פעילה יותר נדרשו כדי לצמצם את הלחצים מצד הביקוש וההוצאות, על מנת למנוע גידול נוסף בגירעון המסחרי.

ישראל ביצעה הקלות נוספות בהגבלות על הייבוא. הקרן מקדמת בברכה את כוונת ישראל להשלים את תהליך הליברליזציה הרשמי של הייבוא עד סוף 1963, וממליצה בפני ישראל על הקטנת תלותה בהסדרי תשלומים דו־צדדיים".

באוקטובר 1964 קנתה ישראל מקרן המטבע הבינלאומית, תמורת לירות ישראליות, 12.5 מיליון דולר, סכום השווה ל"טראנש הזהב" של ישראל בקרן, כלומר הסכום הניתן למשיכה אוטומטית מהקרן בעת הצורך. ישראל שבה ומכרה לקרן המטבע, בדצמבר 1964, מרקים גרמניים בסכום השווה ל־12.5 מיליון דולר, תמורת לירות ישראליות.

בעקבות החלטת מועצת נגידי קרן המטבע הבינלאומית, בספטמבר 1964, להגדיל את מיכסות המדינות החברות בקרן כדי להעמיד לרשות הקרן אמצעים נוספים לטיפול בבעיות בתחום הנזילות הבינלאומית, החליט הוועד הפועל של הקרן, בפברואר 1965, להמליץ בפני הנגידים על הגדלה כללית של מיכסות המדינות החברות בשיעור של 25 אחוזים. נגיד בנק ישראל טען, במגעיו עם הנהלת הקרן, כי שיעור התפתחותה הכלכלית המהירה של ישראל מצדיק העלאה מיוחדת במיכסתה מעל ומעבר להגדלה הכללית של 25 אחוזים. הנהלת הקרן קיבלה טיעון זה, ואישרה הגדלת מיכסת ישראל בקרן מ־50 מיליון דולר ל־90 מיליון דולר. הגדלה זו טעונה עדיין אישור פורמאלי של מועצת הנגידים של הקרן. רבע מסכום התוספת ישולם על ידי ישראל בזהב, והיתרת — בלירות ישראליות.

לאחר שיחות מוקדמות שקיים נגיד בנק ישראל עם הנהלת הבנק העולמי, ביקשה ישראל בשנת 1964 הלוואה מהבנק הבינלאומי לשיקום ולפיתוח ("הבנק העולמי"). עבור ה"בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ". לאחר הגשת הבקשה עשו בארץ שתי משלחות מטעם הבנק העולמי: האחת, להכנת סקר כלכלי כללי על ישראל, שהושלם ונמצא עתה בעיון הנהלת הבנק, והשנייה, לבדיקת עיסקי "הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ", אירגונו והנהלתו. משלחת זו תגיש את

הדו"ח שלה להנהלת הבנק במשך השנה. לאחר בדיקת שני הדו"חות יוחל בדיונים המעשיים בדבר ההלוואה.

כן הוגשה בסוף 1964 בקשה מטעם "מפעלי ים המלח, בע"מ" למילוה נוסף מהבנק העולמי למימון תכנית הפיתוח הנוספת של המפעל. בקשה זו נמצאת עתה בעיון ראשוני. בחודשים אפריל-מאי 1964 עמד נגיד בנק ישראל בראש משלחת ישראל לוועידת האו"ם לסחר ולפיתוח בג'נבה. בוועידה זו הציע הנגיד ליצור מערכת ערכויות בינלאומיות וקרן השוואת ריבית, שתאפשרנה גיוס סכומים ניכרים לפיתוח בשוקי העולם בדרכים חדשות, שבכוחן להעמיד משאבים נוספים לרשות המדינות המתפתחות. הוועידה המליצה על קבלת הצעת הנגיד, הידועה בשם "תוכנית הורוביץ", וביקשה מהבנק העולמי להכין מסמך שיבהיר וילבן את התוכנית. סקירה מטעם צוות עובדי הבנק העולמי על תוכנית הורוביץ הושלמה בראשית 1965, והועברה על ידי מר ג'ורג' ד. וודס, נשיא הבנק העולמי, אל המזכיר הכללי של אירגון האומות המאוחדות, שבטיפולו נמצאות החלטות ועידת ג'נבה.

באוגוסט 1964 ביקר נגיד בנק ישראל בווינגטון לפי הזמנת נשיא הבנק העולמי, לשם הצגת תוכניתו בפני חברי הוועדה לבדיקה התוכנית, שנתמנתה על ידי נשיא הבנק העולמי, והשתתף בכירורים הנוגעים לה.

בספטמבר 1964 השתתפו נגיד בנק ישראל ושר האוצר בוועידה השנתית של נגידי קרן המטבע הבינלאומית והבנק העולמי שהתקיימה בטוקיו. שר האוצר מייצג את ישראל בקרן המטבע הבינלאומית, ונגיד בנק ישראל — בבנק העולמי ובמוסדות המסונפים לו.

14. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת

הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת קיימו דיונים על ההתפתחויות הכלכליות במשך על יסוד סקירותיו של הנגיד ודנו, בין היתר, בנושאים הבאים: שינויים בשיעורי הנזילות; בעיות תיווך השטורות; בעיות קרן הייצוא; הצעת חוק ניירות הערך; יחסי הבנק עם מוסדות פינאנסיים בינלאומיים וענייני מינהל הבנק. הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת אישרו את מאזן הבנק לסוף שנת 1963 ואת חשבון הרווח וההפסד לתאריך זה, וכן את התקציב המינהלי של הבנק לשנת 1964.

המועצה המייעצת סמכה את ידיה על הנפקת מטבעות הזיכרון השונים בשנת 1964, כנדרש בהוראות חוק בנק ישראל.

15. נגיד בנק ישראל ועובדיו

עם הגיע הבנק לעשור שנותיו הראשון, השלים נגיד הבנק שתי תקופות כהונה של חמש שנים כל אחת. ב-26 ביולי 1964 מינה מר זלמן שזר, נשיא מדינת ישראל, את מר דוד הורוביץ לתקופת כהונה שלישית כנגיד בנק ישראל, בתוקף סמכותו לפי סעיף 8 לחוק בנק ישראל ולפי המלצת הממשלה.

ד"ר פאני גינור, יועצת כלכלית לנגיד הבנק, שהושאלה למשרד החוץ, וסיימה את תפקידה כחברת משלחת ישראל לאומות המאוחדות, חזרה לעבודתה בבנק. מר צבי זוסמן, מנהל משותף של מחלקת המחקר, נשלח לשנת השתלמות בבית הספר לכלכלה ומדעי המדינה של אוניברסיטת לונדון. ד"ר מיכאל ברנו, מנהל משותף של מחלקת המחקר, השתתף בדצמבר 1964 בוועידת האגודה האקונומטרית בשיקגו וקרא בה את מחקרו על "מודל השימוש במקורות בישראל".

חברי סגל הבנק השתתפו, בין היתר, במשלחת ישראל לוועידת האו"ם לסחר ולפיתוח בג'נבה, במשלחת לוועידת משפטנים, שכינס הבנק העולמי, בקשר להצעת אמנה לשוב סכסוכי השקעות, ובקורס מיוחד לכלכלנים בכירים מטעם הבנק העולמי. כן עסקו כמה מאנשי סגל הבנק בתפקידי יעוץ והדרכה במספר מדינות באפריקה.

**מאזן, חשבון רווח והפסד
וחשבון חלוקת הרווחים
לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 1964**

בנק ישראל

דין וחשבון על נכסי הבנק והתחייבויותיו עם סיום העסקים ביום כ"ו בטבת תשכ"ה (31 בדצמבר 1964)

(אלפי ל"י)

התחייבויות

נכסים

31 בדצמבר 1963	31 בדצמבר 1964		31 בדצמבר 1963	31 בדצמבר 1964	
10,000	10,000	הון הבנק	179,538	167,061	זהב
10,000	10,000	קרן מילואים			זהב — השתתפות בקרן המטבע
550,379	616,700	שטרי כסף ומעות במחזור	18,750	37,500	הבין-לאומית
8,497	15,940	חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים	1,347,067	1,430,392	נכסים במטבע חוץ
1,501	1,676	פיקדונות מוסדות כספיים בין-לאומיים	19,473	22,446	חשבונות סילוקין בקשר להסכמים מסחריים
		פיקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות	—	10,826	השתתפות במוסדות כספיים בין לאומיים
272,045	261,984	כספיים) בחשבון עו"ש	69,400	69,400	שטרי אוצר
		פיקדונות מוסדות בנקאיים (כולל מוסדות	77,214	77,178	שטרי מקרקעים
275,225	281,500	כספיים) לזמן קצוב	70,900	92,400	מיקדמת קליטה וביטחון
632,906	779,525	פיקדונות מוסדות בנקאיים במטבע חוץ	4,100	2,100	שטרי התחייבות של הממשלה
72,669	104,089	פיקדונות הממשלה	148,708	111,022	מיקדמה — פירעון חובות במטבע חוץ
40,206	38,360	פיקדונות הממשלה — חסכון חובה 1962	31,251	52,664	מיקדמות לממשלה
222,980	111,660	פיקדונות הממשלה במטבע חוץ	37,910	68,436	שטרות שנוכו — מטבע ישראלי
		פיקדונות בקשר להסכמים על עודפי מזון	47,745	47,130	שטרות שנוכו — מטבע חוץ
216,135	150,315	(ראה נכסים)	45,841	43,947	הלוואות למדינות ובנקים זרים
		התחייבויות בעד אשראים דוקומנטריים	216,135	150,315	חשבונות עודפי מזון (ראה התחייבויות)
		שנפתחו או שקיומו בקשר להסכמי	—	—	נכסי הבנק במקרקעין ובציוד
89,305	59,925	תשלומים (ראה נכסים)			אשראים דוקומנטריים שנפתחו או שקיומו
		התחייבויות בעד ערבויות שניתנו			בקשר להסכמי תשלומים
82,802	131,276	(ראה נכסים)	89,305	59,925	(ראה התחייבויות)
2,850	2,079	חשבונות אחרים	82,802	131,276	ערבויות שניתנו (ראה התחייבויות)
			585	1,011	חשבונות אחרים
<u>2,487,500</u>	<u>2,575,029</u>		<u>2,487,500</u>	<u>2,575,029</u>	

בנק ישראל

חשבון רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום כ"ו במכת תשכ"ה (31 בדצמבר 1964)

31 בדצמבר 1964		31 בדצמבר 1963	
הכנסות		הוצאות	
ריבית ועמלות שנתקבלו והכנסות אחרות		ריבית ששולמה, הוצאות מינהלה והוצאות אחרות	
82,945,418	73,825,648	57,999,678	49,855,811
		24,945,740	23,969,837
		82,945,418	73,825,648
רווח נקי			
<u>82,945,418</u>	<u>73,825,648</u>		
חשבון חלוקת הרווחים		חשבון רווח נקי	
לאוצר, החשב הכללי		רווח נקי	
24,945,740	23,969,837	24,945,740	23,969,837
<u>24,945,740</u>	<u>23,969,837</u>		

הנגיד, חברי הוועדה המייעצת וחברי המועצה המייעצת של בנק ישראל

מאי 1965

הנגיד

ד. הורוביץ

הוועדה המייעצת

י. חורין—יו"ר

מ. חזני—סגן יו"ר

ש. בז'רנו

א. זברסקי

י. פורדר

ח. צדוק

א. שכטר

המועצה המייעצת

י. חורין—יו"ר

מ. חזני—סגן יו"ר

ז. און

א. אוסטשינסקי

י. בדר

ש. בז'רנו

א. בקר

א. הכהן

א. זברסקי

י. פורדר

ד. פטינקין

נ. פינגולד

ח. צדוק

ד. ריקנטי

א. שכטר